

VI.C.09. DE MOLENS

Tussen Beling en Bruksken werd langs de Houtstraat (nu Oude Borgwormseweg) in 1817 een stenen windmolen opgericht voor het malen van tarwe en granen. De aanvraag tot de bouw werd gedaan op 17 juli 1817 (01).

Dicht bij deze windmolen stond sedert eeuwen een watergraanmolen. Reeds op 09 juli 1269 erfde Johannes de Castro, alias vander Borch de helft van een molen uit de nalatenschap van zijn grootvader ridder Herman de Castro. Dit zou de "*Bovenste Molen*" in "*die Belke*" geweest zijn. Deze watermolen werd in 1820 uitgebaat door Willem Tesseur (+1829) en Maria-Anna Steuckers (+1825). De molenaarsknecht Frans Vanschoelandt volgde zijn overleden meester op en bleef er met zijn echtgenote Dorothea Lux wonen tot in 1840 toen hij naar Tessenderloo vertrok.

Een andere watermolen, de "*Onderste Molen*" aan de huidige Geelstraat, de vroegere Steenbrugstraat, bestond ook reeds in 1373 vermits Nicholaus Oym, schepen van Luik, toen een halve molen verhief. Ze was gelegen te Brustem "*locum dictum der Steynbruke*" (op de plaats genoemd Steynbruke) (02).

In april 1699 schonk een zekere Pypops (03) een molenhuis met tuin naast de beek aan het hospitaal of "den ermen". Deze ei- gendom was eeuwenlang in bezit geweest van de familie de Bloc- querie en lag in het Onderste Dorp nabij de stenen brug. We weten dat Joseph-Bernard Lelièvre, afkomstig van Borgworm, in 1745 uitbater was van deze molen. Op 15 mei 1774 liet hij de bakstenen watermolen over aan zijn zoon Petrus-Hubert, die toen huwde met Johanna-Catharina Lammens. Toen de molenaar overleed in mei 1791 zette zijn weduwe het bedrijf verder. Zij kreeg hulp van de 20-jarige Jean-Leonard Coelmont toen deze op 11 juni 1797 met haar jongste dochter, de 19-jarige Maria-Anna Lelièvre, trouwde.

Nog voor zijn huwelijk was Jean-Leonard in dienst getreden van de Franse bezetter als "adjoint-au-maire". Later werd hij de "maire" van Brustem en in 1814 stond hij bloot aan een volkswoede die hem wou straffen voor zijn collaboratie.

Was molenaar Jean-Leonard Coelmont na 1814 een verbitterd man? Hij had deze situatie sedert jaren gezocht, want wie tijdens een bezetting zich vriend acht van de vijand, torst het gevaar vroeg of laat de afkeuring van de eigen bevolking op zijn nek te krijgen.

Tot zelfs op 22 aug. 1819 diende hij nog een klacht in bij de "*juge*" te Hasselt: onbekenden hadden in de nacht 16 canada- bomen omgehakt, die hij in de maand april geplant had op zijn weide, gelegen bij het Ordingenbroek. De afgekapte bomen had men ter plaatse gelaten. Maar was het wel een persoonlijke wraakneming? Hetzelfde was gebeurd met 30 bomen, vier jaar oud, van Jean-Melchior Loix. Ook bij Michiel Leemans, advocaat Vanham en madame Vanvucht uit St-Truiden werd eveneens schade aangericht.

Op 10 juni 1822 deed Jean-Leonard Coelmont een aanvraag om werken

aan de Melsterbeek of Laagbeek in de nabijheid van zijn watermolen uit te voeren. De beek moest verbreed en verdiept worden. De gemeenteraad verwittigde hem dat er moest rekening gehouden worden met de hoger gelegen "*Bovenste Molen*" van Willem Tesseur en met de "*kasteelmolen*" van Ordingen (04). Zonder de toelating van deze twee molenaars mochten geen graafwerken aan de beek verricht worden. Zijn molen lag naast de Hoogbeek.

In 1825 aanvaardde Coelmont weer een politiek mandaat. Tijdens het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden werd hij verkozen om vanaf 01 aug. 1825 Pierre Sweldens op te volgen als schepen. Hij werd zelfs secretaris ad interim vanaf april 1828 tot eind 1830. Toen nam hij, 54 jaar oud, definitief afscheid van de politiek.

Hij baatte verder de watermolen aan de Steenbrugstraat uit, samen met drie van zijn vier zonen: August-Guillaume, Charles-Louis en Joannes-Theodoor. De andere zoon Pierre-Joseph was priester geworden en werd pastoor van Truilingen en Julemont. Jean-Leonard had nog vier dochters: Marie-Catharine, Marie-Thérèse, Marie-Anne en Alexandrine.

Deze graanmolen was dus eigendom van het Weldadigheidsbureau van Brustem "*involgens erfbegeving van den 20 april 1699*" (05) van de heer Pijpops. Als reengenoten noemde men in 1720: 1.-Laurys van den Dael; 2.-Steenbruggestraet; 3.-Meulebeek. Later werd dit aangepast omdat Petrus Lelièvre waarschijnlijk het goed van Laurys van den Dael kocht: 1.-Peeter Lelièvre met den hoff; 2.-den selve met een boomgaert; 3.-den selve met een block; 4.-de leugenbeek, de molenbeke (05).

VI.C.09. **De Molens**

Bronnen.

- 01.-R.A.H.-Gemeente Brustem.-nr.186.
- 02.-Camille de Borman.-"*Le livre des fiefs du comté de Looz sous Jean d'Arckel*", Brussel, 1875, blz.238.
- 03.-De vermogende familie Pypops behoorde in de 17e eeuw tot het lakenmakersambacht van St-Truiden en voerde daarom een wapenschild tot 1650: "*in zilver een rood kruis, vergezeld in het 1e kwartier van een G, in het 2e van een P, in het 3e van een rode ruit en in het 4e van een omgekeerde zwarte droogscheerdersschaar*". Na 1650: "*in zilver drie zwarte droogscheerdersscharen met in een zilveren vrijkwartier, een rood kruis*".
- 04.-R.A.H.-Gemeente Brustem.-nr.122.
- 05.-R.A.H.-Gemeente Brustem.- "*Inkomsten hospitaal 1598-1720*".